

Rysk promenad

Arla morgon för drygt en vecka sedan anlände jag och några lärarkolleger med 16 studenter till Moskva med tåg. Vi började med Kreml, fick en vänlig audiens på Finlands ambassad, tog en runda genom moderna Tretjakovska galleriet och åkte därefter kors och tvärs med metro genom den väldiga metropolen för att hinna se och uppleva så mycket som möjligt på fyra dagar.

Alla kom lyckligt hem och jag vågar påstå att studieresan fyllde åtminstone en viktig pedagogisk funktion. Ryssland är långt ifrån ett perfekt samhälle. Men det är kolossalt omfångsrikt och trots all ineffektivitet oerhört resursrikt, vilket alltid är bra att hålla i minnet – i synnerhet om man råkar vara finländare.

En av de mest spektakulära sevärdheterna var Segerns park, ett enormt minnesmärke över Sovjetunionens insatser i andra världskriget. Den soliga dagen vände mot en mild försommarekväll när vi vandrade genom parken, stannade invid en väldig obelisk med segergudinnan Nike högst uppe och hörde en av våra studenter berätta om Rysslands tidiga 1600-tal, som av goda skäl har kallats för Den stora oredan.

Platsens budskap gjorde att diskussionen snart åter gled in på 1900-talet och dess största oreda, andra världskriget. Vi talade om hur de västallierade fått klart mer uppmärksamhet än Sovjetunionen i diverse Hollywoodfilmer och andra västerländska iscensättningar av kriget. Förenta staternas inträde i kriget avgjorde dess utgång, men de som fick blöda mest var utan tvivel ryssarna.

Vi talade förstås också om den redan avtynande statystriden i Estland och om varför ryssarna inte är kapabla att tala ärligt och uppriktigt med det övriga Europa om andra världskriget och dess följor. En väsentlig orsak till detta är just ryssarnas enorma människoförluster i kriget, som de av förståeliga skäl vill helst minnas som ett berättigat hjältemod, som en uppoffring för Ryssland och hela mänskligheten.

Många läsare torde veta att sanningen är mycket mer komplicerad. De ryska människoeffren var i hög grad också en sorglig konsekvens av Stalins cyniska utrikespolitik och sovjetssystemets kusligt indifferent inställning till sina medborgares liv och rättsäkerhet.

Kommer Rysslands statsledning någonsin att medge att Sovjetunionen också var skyldigt till andra världskrigets tragedier? De som tror att Ryssland en dag har omformats till en västerländsk demokrati kan säkert tänka sig att ryssarna då också fått ett civilsamhälle som är moget att bearbeta sina förträngda minnen.

Frågan är dock om inte dylika förväntningar bottnar i en naivt västcentrerad världsuppfattning. Det är långt ifrån givet att Ryssland och resten av världen utvecklas i samma riktning som Västerlandet. Lika möjligt är att det går tvärtom, det vill säga att EU och Förenta staterna blir alltmer beroende av stormakter och civilisationer som uppfattar de västerländska värderingarna som både ytliga och falska.

Henrik Meinander, Hufvudstadsbladet (HBL) 22.5.2007